

КАФЕДРА ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ МУЗИКИ

ОСНОВИ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ РОБОТИ

Освітній ступінь

«Бакалавр»

Курс	1
Семестр	1

Спеціальність

025 «Музичне мистецтво»
026 «Сценічне мистецтво»
034 «Культурологія»

Освітньо-професійна програма

«Музичне мистецтво»
«Музична режисура»
«Культурологія»

Статус

Вибіркова

ECTS	3
Годин	90
Лекції	14
Семінари	14
Самостійна робота	62

Форма контролю

Залік

Інформація про викладача

ПІБ	Пономаренко Олена Юріївна кандидатка мистецтвознавства, доцентка кафедри історії світової музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations або ORCID iD: 0000-0002-3726-489X
e-mail	ponomarenkoolena1970@gmail.com

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Основи бібліографічної роботи» посідає одне з засадничих місць у системі професійної підготовки студентів-бакалаврів, тому викладається вже у першому семестрі 1 курсу. Вивчення дисципліни має пізнавальне і суто практичне значення, сприяє формуванню бібліографічної культури студентів, розкриває суспільну важливість бібліографічної інформації, закладає науково-методичний базис, необхідний студентам для засвоєння знань як у процесі навчання (пошук необхідних документів, складання рефератів), так і в процесі творчої роботи з написання наукових праць – курсових, бакалаврських, магістерських. Відповідно до навчального плану, предмет «Основи бібліографічної роботи» розрахований на студентів-бакалаврів вищих музичних

навчальних закладів. Для повного засвоєння предмету, комплексно використовуються загальнонаукові методи (аналіз, порівняння, моделювання) і методи, запозичені у взаємопов'язаних науках гуманітарного циклу. Переважно це методи історичного і музичного джерелознавства, бібліографознавства і музикознавства, за допомогою яких виявляють походження, структуру й зміст, здійснюють атрибуцію та опис документів, методи книгознавства, за допомогою яких досліджують процеси створення, розповсюдження та використання джерел. Вивчення дисципліни передбачає ознайомлення студентів з загальними правилами користування бібліотеками, архівами, основними складовими наукового апарату цих установ, пошуком документів в Інтернеті, науковими принципами й конкретними методами бібліографування документів, з фондами й науково-довідковим апаратом найбільших музичних бібліотек України. Це, безсумнівно, вимагає знань особливої бібліографічної термінології та практичних навичок укладання бібліографічної інформації (точність, вичерпність, стандартність).

Мета – набуті теоретичні знання і практичні навички із загальної та спеціальної (галузевої) бібліографії, що необхідні для успішної професійної діяльності, розглянути методiku бібліографічного опрацювання документів, що сприяє найраціональнішим видам і методам у процесі бібліографічної роботи з документами.

Завдання курсу: Основні завдання курсу «Основи бібліографічної роботи» визначені необхідністю сформувати у студентів наступні компетентності. **Загальні:**

- здатність вчитися і підвищувати рівень бібліографічної культури;
- здатність мати широкий мистецький світогляд;
- здатність виховувати дбайливе ставлення до культурного надбання бібліотек, архівів.

Спеціальні:

- знання навичок наукової роботи;
- вміння до самостійної науково-дослідної праці в бібліотеках, архівах;
- розуміння особливостей використання інформаційних технологій;
- знання специфіки бібліографічної термінології;
- вміння практичних навичок укладання бібліографічної інформації (точність, вичерпність, стандартність).

Результати навчання: У результаті вивчення курсу «Основи бібліографічної роботи» студенти мають **знати:**

- загальні правила користування бібліотеками, архівами, основними складовими наукового апарату цих установ;
- специфіку пошуку документів в Інтернеті;
- наукові принципи й конкретні методи бібліографування документів;
- фонди та науково-довідковий апарат найбільших музичних бібліотек України.

На основі засвоєння теоретичних положень курсу студенти мають **уміти:**

- використовувати систему наукового апарату бібліотеки;
- здійснювати бібліографічний пошук документів за традиційними та Інтернет-ресурсами;
- працювати з довідковим апаратом книги;
- використовувати систему бібліографічних посібників;
- складати бібліографічний і аналітичний описи за стандартами України, правильно подавати бібліографічні елементи тексту;
- ознайомитися з можливостями укладання переліку використаних джерел і показників до наукових праць за допомогою комп'ютерних технологій.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Модуль 1. Змістовий модуль 1. Роль бібліографії в культурно-історичному розвитку суспільства. Бібліографія — джерело інформації про документи і твори друку.

Тема 1. Особливості структури курсу «Основи бібліографічної роботи». Основні функції бібліографії, специфіка. Музична бібліографія. Загальна та спеціальна, поточна і ретроспективна бібліографія. Система сучасної бібліографії.

Тема 2. Загальні відомості про наукові бібліотеки. Бібліографічна діяльність бібліотек і наукових установ. Знайомство з визначними бібліотеками світу. Віртуальне знайомство з фондами.

Тема 3. Діяльність бібліотек України: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ); Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого; Національна історична бібліотека України; Центральний державний історичний архів України; Бібліотека Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: структура, правила користування. Діяльність науково-музичних відділів та архівів.

Тема 4. Діяльність Міжнародної асоціації музичних бібліотек (IAML) та її чотири бібліографічних проєкти – RISM, RILM, RIPM, RIdIM.

Контроль модульний І: за змістовим модулем 1.

Змістовий модуль 2. Методика пошуку бібліографічної інформації та правила укладання бібліографічних переліків використаних джерел, покажчиків.

Тема 5. Характеристика фондів нотно-музичної бібліотеки (алфавітно-систематичний, алфавітнопредметний каталоги). Бібліотечна класифікація (УДК).

Тема 6. Бібліографічний запис ДСТУ 4163 2020: основні наукові принципи та конкретні методи бібліографування документів. Правила цитування літератури.

Тема 7. Музичні енциклопедії та довідкові видання. Енциклопедія «NEW GROVE», «Українська музична енциклопедія». Електронні довідкові ресурси.

Контроль модульний І: за змістовим модулем 2.

КОНТРОЛЬ МОДУЛЬНИЙ І (ЗАЛІК)

Семінари:

1. Роль бібліографії в культурно-історичному розвитку суспільства. Бібліографія — джерело інформації про документи та твори друку.
2. Історія виникнення бібліотек. Діяльність значних наукових бібліотек світу. Найдавніші зразки світової музичної бібліографії. Найдавніші зразки української музичної бібліографії.
3. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського: структура, науково-довідковий апарат бібліотеки й зокрема читального залу.
4. Міжнародні проєкти RISM, RILM, RIPM, RIdIM. Історія створення, правила користування. Пошук у середовищі Інтернет.
5. Різновиди бібліографічних посібників та їх характеристика і практичне значення. Інформаційно-бібліографічна діяльність та практичне значення бібліографії. Особливості пошуку бібліографічної інформації.
6. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Зв'язок з міжнародними стандартами. Структура і складові частини бібліографічного запису. Науковий апарат видання.
7. Історія музичних енциклопедій. Правила використання музичних енциклопедій та довідкової літератури для пошуку інформації про музикознавчі, нотні видання та рукописи.

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ.

Базова форма навчання визначена навчальним планом (очна, денна). В сьогочасних реаліях в освітньому процесі запроваджена змішана форма навчання як синтез онлайн та офлайн варіантів. На даний момент дисципліна викладається з використанням засобів дистанційного зв'язку. Лекції, семінарські заняття, дискусії, медіапрезентації проводяться з використанням інформаційно-комунікативних технологій. Заняття проводяться на платформі Google Classroom. Всі відеозаписи лекцій, матеріали курсу, презентації та завдання будуть додаватися у відповідних тематичних блоках онлайн на сторінці групи.

До початку офлайн навчання лекції та семінари будуть проводитися на платформі ZOOM. Поточні питання та обговорення здійснюються у стрічці Google Classroom чи у груповому чаті Telegram.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

До початку офлайн навчання лекції та семінари будуть проводитися на платформі ZOOM. Поточні питання та обговорення здійснюються у стрічці Google Classroom.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для отримання заліку необхідно опрацювати весь лекційний матеріал курсу, який перевірятиметься тестом, взяти участь у семінарах та обговоренні проблемних питань на практичних заняттях, здати контрольні письмові роботи у формі «тестів». Підсумок балів в кінці семестру відбувається автоматично із розрахунку робіт, представлених на платформі Google Classroom.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповненнях на семінарах	Максимальна кількість 25 (за кожний)
2	Реферат за обраною тематикою	5 балів за кожний
3.	Презентація дослідження за обраною тематикою.	Максимальна кількість 10
4.	Відвідування лекцій	Максимальна кількість 5
5.	Складення іменного покажчика до науково-музикознавчих видань	Максимальна кількість 20
6.	Залік	Максимальна кількість 10
	Всього	100

Всі конкретні вимоги та терміни їх виконання будуть зазначені в стрічці Google Classroom.

Загалом заплановано:

- Складання іменного покажчика;
- 2 реферати після закінчення великих розділів курсу;

- Участь у семінарах.

Виходячи з цього, ви можете самостійно визначити шляхи накопичення балів та їх суму.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка 90–100 А («Відмінно») – Студент досконало опанував навчальний матеріал даного курсу; повно і глибоко розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; усвідомлює зміст бібліографічних понять і вільно володіє спеціальною термінологією; грамотно ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; уміє обґрунтовано, комплексно вирішувати поставлені завдання, аналізувати науковий апарат книги; демонструє високий рівень знань; послідовно, повно і логічно викладає теоретичний матеріал; для виконання практичного завдання правильно застосовує теоретичні знання.

Оцінка 82–89 В («Добре») – Студент вільно орієнтується в матеріалі. Але, не виходить за рамки конспекту; досить повно розкриває зміст теоретичного матеріалу відповідно до поставленого завдання; розуміє зміст бібліографічних понять, володіє спеціальною термінологією, проте не завжди точно її використовує; ілюструє твердження відповідними прикладами, власними спостереженнями; загалом правильно виконує поставлені завдання, але допускає дві-три неточності; демонструє добрий рівень знань теоретичного матеріалу; не припускається грубих помилок у викладенні теоретичних положень; допускає дві-три неточності у визначенні бібліографічних понять, обґрунтуванні висновків, узагальнень.

Оцінка 74–81 С («Добре») – Студент оперує поняттєвим апаратом, але припускаються окремі не принципові помилки у визначенні бібліографічних понять та характеристиці деяких історичних фактів.

Оцінка 64–73 D («Задовільно») – Студент опанував навчальний матеріал частково; не завжди точно розкриває зміст теоретичного матеріалу; розуміє значення спеціальних термінів, але допускає помилки у їх вживанні; не завжди повно і правильно відповідає на поставлені питання; не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання; вирішує поставлені завдання фрагментарно; демонструє задовільний рівень знань; допускає суттєві помилки у вирішенні поставлених завдань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності; письмова робота виконана не у повному обсязі.

Оцінка 60–63 Е («Задовільно») – Студент відповідає дуже невпевнено, плутається у поняттях, припускаючи значні помилки. не завжди теоретичні положення ілюструє прикладами, а у процесі вирішення практичних завдань не повною мірою використовує теоретичні знання; вирішує поставлені завдання фрагментарно; демонструє задовільний рівень знань; допускає суттєві помилки у вирішенні поставлених завдань; виклад матеріалу не відповідає вимогам повноти, системності, логічності.

Оцінка 35–59 FХ («Незадовільно») – Студент не засвоїв навчальний матеріал і не орієнтується не розкриває зміст теоретичного матеріалу, допускає грубі помилки у його тлумаченні; не володіє спеціальною термінологією; не може впоратися з поставленим практичним завданням; не використовує теоретичні знання для вирішення практичних проблем; неспроможний пояснити, обґрунтувати власну думку, допускає грубі помилки у викладенні матеріалу; демонструє незадовільний рівень знань;

Оцінка 1–34 F «Незадовільно» демонструє незадовільний рівень знань;

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Курс передбачає звернення до матеріалів іноземними мовами, зокрема, англійською. Заохочується прагнення студентів до опрацювання матеріалу за допомогою англійськомовних джерел – книг, статей, онлайн-курсів тощо, які відповідають тематиці конкретних занять.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається екскурсійна робота: відвідування науково-музичних відділів та архівів значних бібліотек Києва та знайомство зі структурою, науково-довідковим апаратом, системою каталогів і картотек бібліотек, а також правилами користування. Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах тощо

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

- Бахмет Т. Бібліографічна діяльність музикознавця Йосипа Михайловича Миклашевського. Бібліографічні читання пам'яті українського бібліографа Федора Максименка. Харків : ХДАК, 2002. С. 91–115.
- Вакульчук О. А. Українські нотні видання 1923–1934 років : книгознавчий і бібліографічний аспекти : автореф. дис. ... канд. іст. наук : НАН України. Київ, 2006. 20 с.
- Волкова О. Становлення музичної бібліографії в Україні (1917–1930). Вісник кн. палати. 2006. № 3. С. 43–45.
- Гуменюк М. П. Українські бібліографи XIX–початку XX століття : нариси про життя та діяльність. Харків : Ред.-видав. відділ Кн. палати УРСР, 1969. 182 с.
- Зеленська Л. М. Розвиток музично-видавничої справи в Україні в другій половині XIX–початку XX століття (на прикладі видавництва Києва). Бібліотечна наука, освіта, професія у демократичній Україні : зб. наук. пр. Київ : Нац. ун-т культури і мистецтв, 2000. Вип. 2. С. 28–29.
- Івченко Л. Реконструкція нотної колекції графа О. К. Розумовського за каталогами XVIII сторіччя. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ, 2004. 644 с. (З історії музичної спадщини України).
- Корній Л. Історія української музичної культури : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Корній Л., Сюта Б. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с.
- Омельченко М. М. Особливості збереження нотних видань у бібліотеках. Наукові праці НБУВ : Бібліотека. Наука. Культура. Інформація / НАН України. Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ : НБУВ, 2001. Вип. 7. С. 98–105.
- Омельчук В. Національна бібліографія України: тенденції розвитку, проблеми розробки. Бібліотечний вісник, 1995. № 5. С. 1–13.

Додаткова література:

- Струтинська А. До питання музичної бібліографії і нотографії в Україні. Бібліографія українознавства. Вип. 2: Бібліографія та джерела музикознавства. Львів, 1994. С. 7–13.
- Шульгіна В. Д. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського як інформаційне джерело RISM. Інформаційна діяльність наукових бібліотек. Київ, 1998.
- Krummel D. Bibliography of Music. The New Grove Dictionary of Music and Musicians. – London, 1980. V. 2. pp. 682–692.
- Pleßke H.-M. Musikbibliographie. Musiklexikon : In 2 Bänden. Lpz., 1966. B. 2. pp. 140–142.
- Wallon S. Musikbibliographie. Das Neue Lexikon der Musik : In 4 Bänden. Stuttgart, Weimar, 1996. B. 3. pp. 370–372.